

De Siberische Gestreepte Strandloper (*Calidris acuminata*) nieuw voor Nederland

door

N. MARRA, J. M. MARRA EN N. MARRA JR.

(*The Siberian Sharp-tailed Sandpiper, new for the Netherlands*)

Op 1 november 1969 bevonden wij ons 's morgens in de nieuwe polder Zuidelijk Flevoland op het dijkvak Muiderberg-Nijkerk. Om ongeveer 11.30 uur reden wij in de richting Muiderberg. Bij km.-paal 13.8 werd gestopt om na te gaan of zich daar steltlopers zouden ophouden. Op deze plaats zijn ten behoeve van cultuur-technische werken zeer brede banen in het riet gemaaid waardoor een moerassig, voor waadvogels zeer aantrekkelijk terrein is ontstaan waarin enige gespaarde vegetatiestroken als eilandjes zijn blijven liggen.

Bij de eerste aanblik namen wij enige Kieviten (*Vanellus vanellus*) en Watersnippen (*Gallinago gallinago*) waar, maar na enige ogenblikken zagen wij een vogel langs vliegen welke wij op grond van vleugel- en staartpatroon als een Kemphaan (*Philomachus pugnax*) meenden te kunnen determineren. De vogel streek op ca. 80 m afstand van de dijk in het moerassige gedeelte van het terrein. Wij constateerden toen onmiddellijk, dat onze determinatie onjuist moest zijn omdat de vogel duidelijk kleiner bleek te zijn dan een Kemphaan. Bij nadere beschouwing konden wij vaststellen, dat de vogel wat groter moest zijn dan een Bonte Strandloper (*Calidris alpina*). Wij kwamen al spoedig tot de conclusie, dat wij in ieder geval een strandlopersoort in de kijker hadden en het was ook duidelijk dat het niet één van de ons bekende soorten kon zijn. Omdat de vogel in het gedrag nu en dan deed denken aan de Gestreepte Strandloper (*Calidris melanotos*) — welke wij in 1968 in een ander gedeelte van deze polder zo fraai hadden waargenomen — hebben wij deze soort even in onze overwegingen betrokken maar omdat de belangrijkste veldkenmerken van „*melanotos*” ontbraken, begrepen wij dat ons exemplaar beslist tot een andere soort moest behoren. Wij hebben toen wel gesproken over de mogelijkheid van een Siberische Gestreepte Strandloper maar de determineerboeken welke wij op dat moment bij ons hadden, verstrekten over de laatstgenoemde soort te weinig gegevens, zodat wij niet tot een zekere determinatie durfden over te gaan.

Na de vogel langdurig te hebben gadegeslagen en de nodige kenmerken te hebben genoteerd verlieten wij het terrein om later thuis te trachten het probleem van de soortbepaling op te lossen.

De beschikbare literatuur verschaftte gelukkig voldoende zekerheid om te kunnen vaststellen, dat wij voor de eerste maal in Nederland een Siberische Gestreepte Strandloper hadden waargenomen. Nog dezelfde avond hebben wij A. B. H. Wolff te Hilversum van onze waarneming op de hoogte gesteld. De volgende dag, 2 november waren wij — met Wolff — 's morgens weer vroeg ter plaatse om onze determinatie nogmaals te toetsen aan de vogel in het veld. Wolff kon onze mening bevestigen.

Na laatstgenoemde datum is deze strandloper door zeer vele waarnemers op een vrij groot aantal data geobserveerd. Voor zover ons bekend is het exemplaar op 26 november door Wolff het laatst waargenomen. Omstreeks deze tijd was een vorstperiode begonnen. Het is niet bekend of de vogel is weggetrokken of het slachtoffer is geworden van de vorst.

Waarschijnlijk was de vogel reeds geruime tijd vóór 1 november in het terrein aanwezig. Ter plaatse werkzame arbeiders beweerden „de Watersnip met de hangvleugel” al een hele tijd te hebben gezien. Op deze hangvleugel komen wij later in dit artikel nog terug.

Door de aanvankelijk geringe schuwheid van deze in Europa uiterst zelden waargenomen strandloper waren wij met een aantal andere veldwaarnemers in staat vrij volledige notities te maken over gedrag en kleed. Op 8 november kon met name door J. W. de Roever, G. J. Oreel, E. J. M. Veling, A. N. Swart, Dr. P. Hirschler en H. Nuyen en echtgenote gedurende een lange waarnemingsperiode een voortreffelijke beschrijving van de vogel worden gemaakt. Wij laten deze notities hierna volgen, voor zover nuttig en noodzakelijk, aanvuld met mededelingen van onszelf en anderen.

De vogel was iets groter dan een Bonte Strandloper, leek vrij plomp, had een betrekkelijk korte dikke hals en een relatief kleine kop met een hoog voorhoofd. De lange vleugels — iets uitstekend buiten de staart — vormden met de staart een wat „puntig” uiteinde. De eerder gememoreerde wat plumpe indruk werd waarschijnlijk gewekt door de betrekkelijk korte poten. Als de vogel gealarmeerd was, strekte hij dikwijls de hals zoals ook de Gestreepte Strandloper pleegt te doen.

De kleur van voorhoofd en bovenkop was roodbruin met donkere lengtestreepjes. Zijkop, wangen en keel waren grijsachtig. Ook boven de snavel was een grijzig plekje te zien. Achter het oog was een korte, onduidelijke lichte streep op te merken. Nek, hals en borst waren effen bruinrood. De kleur van de borst ging geleidelijk over in de zeer lichte buik. Vóór en vlak onder de vleugelboeg waren enige onduidelijke donkere streepjes te zien. De rug was donkerbruin geschubd (ongeveer als bij een Kemphen) met vage lichte gele strepen, een weinig duidelijke V vormend. Op de bovenvleugels waren lichte roodachtig-bruine vlekken te zien, tezamen een grotere en bredere V vormend. Deze V's waren alleen van nabij, bij goed licht zichtbaar en dan nog slechts als de vogel met de rug naar de waarnemer gericht stond.

De vleugels waren donkerbruin, de vleugeldekken lichter bruin met geel omzoomd. In de vlucht was een smalle, lichte vleugelstreep zichtbaar welke reikte tot iets voorbij het begin van de grote slagpennen. Aan de achterrand van de vleugels was een lichte zoom waar te nemen.

De schacht van de buitenste grote slagpen was wit vanaf de punt tot enkele centimeters vóór de vleugeldekken. Dit is — hoewel moeilijk waar te nemen een — belangrijk veldkenmerk. Bij de Gestreepte Strandloper is de hele schacht van de buitenste slagpen wit.

In de vlucht was duidelijk te zien, dat stuit en staart zeer donker of zwart

van kleur waren. Ook het staarteinde was zwart met alleen aan de einden van de staartpennen wit. Dit betreft ook de iets verlengde middelste staartpennen. Aan de zijkanten van de staart waren — als bij een Kemphaan — witte ovale vlekken te zien welke vlak voor het staarteinde met elkaar waren verbonden, op deze wijze een vrij brede witte U vormend.

Onderstaart en ondervleugels waren wit. Een enkele maal meenden wij te zien, dat de lichte ondervleugels een smalle donkere omzoming hadden. Wij zijn hiervan echter niet zeker.

De betrekkelijk korte snavel leek zwart van kleur, was vrij breed aan de basis en aan de punt iets gebogen.

De poten bleken onder goede belichting grijs-rose. Dit komt niet overeen met hetgeen hierover in de literatuur wordt geschreven. Uspenski (pp. 61—64) vermeldt als pootkleur voor het zomerkleed bruinachtig-groen, voor het winterkleed geelachtig. De Engelse waarnemer Stead spreekt over donkere olijfgroene poten (British Birds 58: 18—19).

Wij zijn van mening, dat het Nederlandse exemplaar een juveniele vogel betrof gezien het vrijwel ontbreken van streepjes of vlekjes op de borst.

Onze vogel liep wat kreupel. Het bleek, dat hij de tenen van de rechtersvoet miste. Om deze reden liet hij waarschijnlijk ook meestal de rechtervleugel wat hangen tijdens het lopen, waarbij de gele achterrand van de kleine slagpennen zichtbaar werd. Een enkele maal was dan ook de gedeeltelijk witte schacht van de buitenste slagen te zien.

De vogel vloog goed, liet vaak daarbij de gehavende poot iets hangen en streek na de vlucht zeilend neer met iets neerhangende vleugels. Door de lange, puntige vleugels maakt deze soort in de vlucht een vrij grote indruk. Hierdoor dachten wij bij de eerste waarneming dan ook aan een Kemphaan.

Uspenski schrijft, dat de Siberische Gestreepte Strandloper zijn voedsel zoekt in ondiep water waarbij de vogels tot aan de buik in het water lopen. Onze vogel toonde dit gedrag zeker niet. Dit exemplaar vermeed haast angstvallig in het water te lopen. Mogelijk speelde de gehavende poot hierbij een rol. De vogel was uiterst zwijgzaam. Slechts op één datum t.w. 16 november heeft K. A. Straatman van de opvliegende vogel een driemaal herhaald hees klinkend geluid gehoord, dat ongeveer klonk als „tsiep”.

Over het broedgebied van de Siberische Gestreepte Strandloper is nog maar weinig bekend. Dement'ev (III: 172—175) geeft als waarschijnlijk broedgebied de Oost-Siberische toendra's aan tussen de rivieren Kolyma en Indigirka. Uspenski vermeldt, dat Worobjow pas in 1957 nesten van deze strandloper vond aan de benedenloop van de Kolyma. De soort overwintert in Australië en Tasmanië.

De Siberische Gestreepte Strandloper welke op de trek regelmatig wordt waargenomen in Alaska en aan de Amerikaanse Oostkust is tot heden slechts acht maal geconstateerd in Europa. Deze waarnemingen zijn alle in Groot Brittannië gedaan. Onze waarneming is daardoor de eerste voor het Europese continent. In het eerder genoemde artikel in British Birds staat een uitstekende

beschrijving van de zevende waarneming voor Engeland, van de hand van Philip J. Stead. Voor de weinige Nederlandse veldwaarnemers die ook al eens kennis hebben gemaakt met de Gestreepte Strandloper lijkt het ons nuttig de woorden over te nemen waarmee Stead zijn mededeling over de Siberische Gestreepte Strandloper besluit: „I maintain that any observer familiar with the Pectoral Sandpiper and faced with a Sharp-tailed Sandpiper for the first time would immediately realise that he had found something „different”.

Wij willen deze uitspraak gaarne onderschrijven.

SUMMARY

During the period from 1st to 26th November 1969, a specimen of the Sharp-tailed Sandpiper (*Calidris acuminata*) was seen in the new polder Southern Flevoland.

The specimen had the right foot and wing damaged.

This is the first observation of this species in the Netherlands, and as far as we know for the European Continent, too.

LITERATUUR

Dement'ev, G. P. c.s. (1951): Birds of the Soviet Union 3: 172—175.

Hollom, P. A. D. (1960): Popular Handbook of rarer British Birds 48.

Peterson, R. T. c.s. (1969): De Vogelgids 309.

Stead, Ph. J. (1965): British Birds 58: 18—19.

Uspenski, Dr. S. M. (1969): Die Strandläufer Eurasiens 61—64.